

İçinden ne geliyor? İnsanlığı kurtarmak mı? Hayır. Kurtulmuş herkes, kimsenin daha fazla kurtulmaya ihtiyacı yok.

Nasıl yaşamalı? sorusu insanın cevabını hayat boyu vermeye çalıştığı bir soru. *İnsan* kabul edilen herkesin kafasında bir yerlerde olmalı bu, çünkü hayat dersi de, sorusu da kendi içinde saklı bir imtihana benziyor.

Bu soruya verilen cevaplarım vardı, bunların değiştiğini görüyorum. Hislerim, alışkanlıklarım, yaşıım, çevrem kaynaklı bir değişim olabilir bu ama önemli olan merak ettiğim, özlediğim ve *daha iyi* olduğuna inandığım bir çok şeyin manasız olduğuna kanaat getiriyorum. Vazgeçilmez gördüklerimin anlamı kalmıyor, insanların bütün afra tafraya rağmen sonunda keyifleri ne derse onu yaptıklarını ve bunun çok zaman *yanlış* olduğunu görüyorum. Büyük lafların gerçekte küçük tutkulara geçerlilik sağlamak için üretildiğini görüyorum.

Doğru yaşamak diye bir şey var mıdır? Önceden *herkese göre değişir* diyordum, artık, hayır, *o kadar da değişmez* diyorum. Eğer gidebileceğiniz sonsuz sayıda yol varsa, ki yaşamak söz konusuysa, evet sonsuz değilse de saymak istemeyeceğiniz kadar var, herhangi birinin diğerlerinden daha doğru olması için de bir sebebiniz yoksa, *herkes kendine göre yaşasın* dersiniz.

Ancak *herkes kendine göre yaşasın* 'ın anlamı gerçekte *güçlünün borusu ötsün* ve insan, çoğunun hayatını idare edecek kadar bile akıllı olduğundan şüphelenmeye başladığım insan, renkli, çekici, kolay, ucuz neyse onu tercih etsin demektir. Nitekim öyle oluyor, insanlar kendilerini bugüne getiren değerleri *sermaye* yapıp yeni değerler üretmek yerine, en ucuzundan, çalışmadan, kafa yormadan, inanmadan bu değerleri satıp, onları ayağa düşürüp kendilerini de, hayatlarını da ucuzlatıyorlar.

Cinselliğin yasak olduğu yerde meme gösterip ilgi çekmek kolaydır, peki bu yasak olmazsa ne göstereceksin? Kadın güzelliği artık bizi ilgilendirmedeği zaman ne göstereceksin? Şimdiden mesele *daha ilginç, daha çarpıcı* fotoğraf bulmak anlamına gelmeye başlamadı mı? Farkında mısınız bilmiyorum ama her gün kadının envai çeşit uzvunu gören erkeğin kadına ilgisi azalıyor.

Çoğunun ayık olduğu yerde kendini içkiye vurup rahatlamak kolaydır, peki ya hepimiz *doğru yolun* bu olduğuna kanaat eder, akşam konuşur konuşur, sabah hepsini unutursak ne olacak? İnsanlar tadını çıkardıkları hürriyetlerin başkalarının hürriyetsizliği sayesinde yaşanabildiğinin farkında değiller mi?

Kendimi tutmasam sen o kadar serbest olabilir misin?

Kant'ın söylediği her şeye inanmam ama bu konuda ona hak veriyorum: Bir şeyin doğru olup olmadığına karar vermek için *herkesin* bunu yaptığı durumları gözönüne alalım.

Cinselliğin tamamen ve her anlamda serbest olması, misal, herkes için geçerli olsun. Evlilikleri, beraberlikleri ortadan kaldıralım, neticede biriyle sevişmemin başkasına bir zararı yok, iki kişi arasındaki bir mevzu; basit bir eğlence, kim ne diyebilir?

Ne olur bundan sonra? Çoğu erkeğin bir kadından istediği şeyi daha da rahat gerçekleştirme imkanı olur, kimseye aşık olmak gerekmez, zaten cinsel dürtülerin bir *dışavurumudur* aşk, aşık olunca da bunu daha kolay *atlatmak* mümkün olur. Kadın da cinselliğini sonuna kadar yaşayabilir, gidip birine adres sormak kadar kolay olsa mesela: *sizinle gidip şuracıkta sevişelim mi?*

Olur tabi, otobüs bekliyordum ama bir sonrakine binirim.

Sonunda olan, insanın daha da yalnızlaşması, cinselliğin adı bir vaka haline gelmesi, evet belki bu yüzden cinayet işlenmemesi, insanların kavga etmemesi, boşanmaması, ama zaten kimsenin umurunda olmaması. Zira bu kadar rahat bir cinselliğin sonunda erkek de, kadın da, bir *sözleşme* ihtiyacı içinde olmayacaklardır, herkesin herkesle her şekilde beraber olmasının sonu, kimsenin kimseye beraber olmayışdır. İnsanlar *sizinle gidip şuracıkta sevişelim mi?* diye *bile* sormayacak, soran olsa bile, *otobüs bekliyorum, şimdi olmaz* cevabını alacaktır.

Gerçekte kaybedense kadın olur tabi, güya kadının cinsellikte önünü açarken, gerçekte erkeklerin daha kolay kadın bulmasına yardımcı olduğu gibi...Hala farketmiyor musunuz? Kadınlar hürriyetleri genişledikçe yalnızlaşıyor ve erkeklere (veya tüm insanlara) güvenlerini kaybediyor. Neden tanımadığım ve asla bana yük olmayacak biriyle bir iki saatliğine vücut sıvısı üretmek varken, birinin kapisini, derdini, hayatını çekeyim?

İnsanın *rahatlamasına* yardım eden tüm *hürriyet* biçimleri buna benziyor. Bunların bir hürriyet konusu olması, ancak bazılarının –hatta çoğunluğun– onlara yanaşmamasından dolayı. Bütün çocuklara süt yerine bira içirmek, misalen, birayı çok seven insanların da işine gelmez, kimsenin ayık gezmediği bir dünyada yaşamak da öyle; garson ayık değilse sana bira yerine şarap getirir, hesabı şişirir; kimse kimseye güvenemez, zira belli değil, ne yuttun, ne yedin, ne içtin; *söylerken kafam yerinde değildi* dersin geçer gider tüm sorumluluk. Kimsenin kimseye *ayık mısın* deme hakkının olmadığı bir dünyada yaşasak, misal, kim kiminle hangi anlaşmayı yapabilir?.

Modern insanın verdiği cevap şuna benzer: *Biz tamamen sınırları kaldıralım demiyoruz, çocuklara bira vermek tabii ki doğru değil, çalışırken içmek de öyle, insanların bu kadar rahat cinsellik yaşamalarını istemiyoruz, sadece şimdikinden azıcık daha serbest olsalar yeter.*

Ah, evet, tabii ki, bir yerlerde sınır olmalı, o aptal vecizenin tabiriyle *benim hürriyetim, senin hürriyetin* falan filan. Peki dostum, sevgili dostum, kim karar veriyor bu sınırlara? Neden sen kendinde böyle bir hak görüyorsun? Kimsin ki sen doğruyu eğriyi benden daha iyi bilecek? Yani içki içmenin *gerçekte* güzel bir şey olduğuna ve bunun çocuklara zararlı ama büyüklere faydalı olduğuna kim karar veriyor?

İnsanlar böyle *doğrusunu kim belirliyor* konularında *sözleşme* yaparlar. Kimse için *ideal durum* değildir bu, evet, ama insanların buluştukları bir nokta vardır ve davranışlarını kontrol etmenin güvensizlikten daha kolay olduğuna karar verirler.

Evlilik ne kadın için, ne erkek için ideal bir durumdur, ancak biyolojik ve sosyal şartlar öyle bir nok-

tada buluşturmuştur insanları. Bazılarının içki içip, bazılarının içmeyişi de aynen öyledir, ben içmeyen biri olarak içenlerden hazzetmem, içenler de benim gibi içmeyenlerden hazzetmez, ancak aramızdaki sözleşme, yani benim gidip birilerini içtiğinden dolayı saldırmayışım, onların da beni içmeye zorlamayışları herkes için hayatın en kolay noktasıdır.

Ancak böyle sözleşmelere ittiba edişim, sözleşmenin karşı tarafının yaptığına *doğru* olduğuna inandığım anlamına gelmez. Elimden gelse, *daha kolay* olduğunu bilsem, evet, ortalıktan içki denen nesneyi kaldırır, insanların içmemesini temin ederim. Uğraşmak elimden gelmediği, beceremediğim, kaynaklarım –sözlerim, uğraşma gücüm, ikna hevesim, zamanım– sınırlı olduğu için buna kalkışmam ancak bu, tekrar ediyorum, yapılanın doğru olduğuna inandığım anlamına gelmez.

Modern hayat biçimi, daha doğrusu gelenekleriyle dalga geçen ve onun sınırladığı her şeyi baş aşağı ederek eğlenenlerin hayat biçimi çok renkli üretimlerin olduğu, keyif içinde ömrünüzden mezun olmanın yollarından biridir. Geleneklerimiz de, toplumumuz da aptalından, bönünden, çirkininden kıtlığın pek çekilmediği kaynaklardır, bu sebeple ucuz yoldan eğlence sunar. Yine de konu *doğru nedir?* sorusuna geldiğinde, modernlik de, eleştirdiği, güldüğü, dalga geçtiği gelenekler kadar –belki daha da fazla– *yanlıştır*.

Ancak modern insan bu yanlışların hemep hepsini kendine *ezeli hak* olarak görür. Değiştirilmesi, sorgulanması teklif dahi edilemeyen haklar, özgürlüğün gerçek anlamı, doğru nedir diye sormak yerine, özgürlük der, yapabilir miyim, yapamaz mıyım? Yaparsın, ama yapmak doğru mudur? Cevabını aradığımız asıl soru budur.

İşte bu sebepten, artık, *demokrasi* veya *özgürlük* benim açımdan sadece bir sözleşme anlamına geliyor. Zımnen veya vazihen yapılmış bir sözleşme. Doğrunun kendisi değil, daha büyük yanlışların önüne geçen bir sözleşme, bir gün değişmesi mümkün –ve elbette doğru lehine değişmesi için gayret edeceğim– bir sözleşme.

Bende değişen şey işte bu: *Özgürlüğün* kendisinin herhangi bir anlamı olmadığını anlayışım, özgürlük içine hayatı doldurduğumuz bir bardak olabilir ama içini neyle dolduruyorsan, bardağın tadı odur...

Bardağını hakikatle doldurmak niyetindeyse insan, özgürlük fısıltılarından çok, ağacın meyvesine ve kimin doğru yaşadığına bakar.